యూనిట్ 4 — 18. సుభాషితాలు

1. అనగ ననగ రాగ మతిశయిల్లుచునుండు
తినగ తినగ వేము తియ్యనుండు
సాధనమున పనులు సమకూరు ధరలోన
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ!

భావం : రాగాన్ని పాడగా పాడగా అది వినడానికి ఇంపుగా ఉంటుంది. నములుతూ నములుతూ ఉంటే వేపాకు తియ్యగా అవుతూ ఉంటుంది. అలాగే సాధనచేస్తూ ఉంటే పనులను సులభంగా చేయవచ్చు.

2. అల్పుడెపుడు పల్కు నాడంబరముగాను
సజ్జనుండు పల్కు జల్లగాను
కంచు మ్రోగునట్లు కనకంబు మ్రోగునా
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ!

భావం : కంచుతో చేసినది చప్పుడయినట్లుగా బంగారంతో చేసినది చప్పుడు కాదు. అలాగే తెలివి తక్కువగా ఉన్నవాడు డాంబికాలు పలుకుతాడు. మంచివాడు మెల్లగా శాంతంగా మాట్లాడతాడు.

3. వినదగు నెవ్వరు చెప్పిన
వినినంతనె వేగపడక వివరింపదగున్
కని కల్ల నిజము తెలిసిన
మనుజుడెపో నీతిపరుడు మహిలో సుమతీ!

భావం : ఎవరు ఏమి చెప్పినా వినాలి. విన్న వెంటనే తొందర పడకుండా బాగా ఆలోచించాలి. అలా ఆలోచించి నిజానిజాలను తెలుసుకున్నవాడే తెలివయినవాడు.

4. తన కోపమె తన శత్రువు
తన శాంతమె తనకు రక్ష దయ చుట్టంబౌ
తన సంతోషమె స్వర్గము
తన దుఃఖమె నరకమండ్రు తథ్యము సుమతీ!

© SCERT not to be republished

భావం : ఎవరికయినా కోపముంటే అది అతన్ని పగవాడిలాగ నొప్పిస్తుంది. శాంతమే అతన్ని రక్షిస్తుంది. అతనికున్న జాలి అతనికి బంధువులాగ సహాయపడుతుంది. అతని ఆనందమే అతనికి స్వర్గంలాంటిది. అతని దుఃఖమే అతనికి నరకమవుతుంది.

5. బ్రతికినన్నినాళ్లు ఫలములిచ్చుటె కాదు
చచ్చి కూడ చీల్చి ఇచ్చు తనువు
త్యాగభావమునకు తరువులే గురువులు
లలిత సుగుణజాల తెలుగుబాల.

భావం : చెట్టు ప్రాణంతో ఉన్నప్పుడు పండ్లను ఇస్తుంది. ప్రాణం పోయిన తరవాత కూడా కొయ్యగా మనం ఉపయోగించుకోడానికి అది తన శరీరాన్ని చీల్చి ఇస్తుంది. త్యాగం విషయంలో చెట్లు గురువులవంటివి.

6. దొరలు దోచలేరు దొంగ లెత్తుకపోరు
భ్రాతృజనము వచ్చి పంచుకోరు
విశ్వవర్ధనంబు విద్యాధనంబురా
లలిత సుగుణజాల తెలుగుబాల.

భావం : విద్య అనే సంపదను దొరలు దోచుకోలేరు; దొంగలు దొంగిలించలేరు. అన్నదమ్ములు, అక్కచెల్లెళ్ళు వచ్చి దాన్ని పంచుకోరు. ప్రపంచాన్ని అభివృద్ధి చేసేది విద్య మాత్రమే!

7. ఎంత చదువు చదివి ఏ దేశమేగినా
భరత బిడ్డ వనుచు మరువకెపుడు
నిలుపవలయునయ్య నీ దేశకీర్తిని
భవ్య సుగుణశీల! భరత బాల!!

భావం : నువ్వు ఎంత పెద్ద చదువు చదివి, ఏ దేశానికి వెళ్ళినా, భారతీయుడివి అనే విషయాన్ని ఎప్పుడూ మరిచిపోవద్దు. నీ దేశం కీర్తిని నువ్వు నిలబెట్టాలి.

8. ఒక్క మాతృభాష చక్కగా నేర్చిన
ఇతర భాషలన్ని ఇటులెవచ్చు
భాషలన్ని నేర్చి భాసిల్లవలయురా!
భవ్య సుగుణశీల! భరత బాల!!

భావం : మాతృభాషను చక్కగా నేర్చుకున్నప్పుడే ఇతర భాషలన్నీ సులభంగా నేర్చుకోవచ్చు. భరతబాలా! అన్నీ భాషలు నేర్చుకొని వెలుగొందాలి.

© SCERT not to be republished

ఇవి చేయండి

I వినండి - మాట్లాడండి

(అ) పాఠంలోని పద్యాలను రాగంతో పాడండి.

(ఆ) సాధన చేయడంవల్ల ఉపయోగమేమిటి? మీరు ఏవేవి సాధన చేస్తారు?

(ఇ) మంచివాడి మాట చల్లగా ఉంటుంది అంటారు కదా? మీరెలా మాట్లాడతారు?

(ఈ) చెట్లవల్ల మనకు ఉపయోగాలేమిటి?

(ఉ) మాతృభాష గొప్పదని ఎందుకు అంటున్నాం?

II చదవండి

అ) పద్యాలను ధారాళంగా చదవండి.

ఆ) కింది పద్యాల భావాలకు సరిపోయే పద్యపాదాలను రాయండి. గుర్తించండి.

1. తినగా తినగా వేపాకు తియ్యగా ఉంటుంది.

____

____

2. మంచివాడి మాట చల్లగా ఉంటుంది.

____

____

3. ఇతరులు చెప్పిన మాటలను వినీ వినగానే ఒక నిర్ణయానికి రాగూడదు.

____

____

4. ఎవరి శాంతగుణం వారికి రక్షగా నిలుస్తుంది.

____

____

5. చెట్లు, త్యాగభావాన్ని పెంపొందించే గురువులవంటివి.

____

____

6. దొరలు దోచుకోలేరు. దొంగలు ఎత్తుకువెళ్ళలేరు.

____

____

© SCERT not to be republished

(ఇ) కింది పద్యపాదాలను సరైన వరసలో రాయండి.

1. కంచు మ్రోగునట్లు కనకంబు మ్రోగునా
అల్పు డెపుడు పల్కు నాడంబరముగాను
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ!
సజ్జనుండు పల్కు చల్లగాను

____

____

____

____

2. కని కల్ల నిజము తెలిసిన
వినినంతనె వేగపడక వివరింపదగున్
మనుజుడెపో నీతిపరుడు మహిలో సుమతీ!
వినదగునెవ్వరు చెప్పిన

____

____

____

____

© SCERT not to be republished

(ఈ) కింది పదాలను చదవండి. ఆ పదాలున్న పద్యపాదాలను రాయండి.

ఉదా: వేము : తినగ తినగ వేము తియ్యనుండు

1. కనకంబు : ______________________________

2. వేగపడక : ______________________________

3. నరకమంద్రు : ______________________________

4. తనువు : ______________________________

5. విశ్వవర్ధనంబు : ______________________________

6. కీర్తి : ______________________________

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వంవారిచే ఉచిత పంపిణీ

III రాయండి

(అ) కింది పద్యాలను పూరించండి.

1. అనగ నసగ రాగ

____

____

______________________________ వినురవేమ!

2. వినదగు నెవ్వరు

____

____

______________________________ మహిలో సుమతీ!

(ఆ) కింది ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

1. మీకు తెలిసిన ఆకుల రుచులను తెలపండి.

జ. ______________________________________

____

2. నెమ్మదిగా మాట్లాడటంవల్ల కలిగే ప్రయోజనం ఏమిటి?

జ. ______________________________________

____

3. కోపంవల్ల కలిగే నష్టాలు ఏవి?

జ. ______________________________________

____

4. విద్యవల్ల ఉపయోగాలను తెలపండి?

జ. ______________________________________

____

5. మాతృభాషవల్ల ఉపయోగాలు రాయండి.

జ. ______________________________________

____

© SCERT not to be republished

IV పదజాలాభివృద్ధి

(అ) కింది పదాల అర్థాలను తెలుసుకొని ఆ పదాలను సొంతవాక్యాలలో రాయండి.

1. ఆడంబరం = గొప్పలు చెప్పుకొంటున్న విధంగా

ఉదా: రాజకుమార్ పెళ్లి ఆడంబరంగా జరిగింది.

2. కల్ల = అబద్ధం

జ. ______________________________

3. శత్రువు = విరోధి

జ. ______________________________

4. ఫలం = పండు

జ. ______________________________

5. దోచుకొను = బలవంతంగా తీసేసుకోవడం

జ. ______________________________

6. కీర్తి = పేరు, ప్రతిష్ఠ

జ. ______________________________

VI సృజనాత్మక వ్యక్తీకరణ

(అ) "సాధనమున పనులు సమకూరు ధరలోన" ఈ భావానికి తగిన కథను రాయండి.

(ఆ) కథను పొడిగించి రాయండి.

ఒక ఊరిలో గౌరి అనే పాప ఉంది. గౌరికి సైకిలు తొక్కాలని చాలా కోరిక ....

....

....

VII ప్రశంసాపూర్వకమయిన పనులు / ప్రాజెక్టుపనులు

(అ) పద్యాలను సేకరించండి. చార్టులో రాయండి. వాటి అర్థాలు తెలుసుకొని ప్రదర్శించండి.

(ఆ) ఇతర భాషల్లోని పద్యాలను సేకరించండి. వాటి అర్థాలు తెలుసుకొని ప్రదర్శించండి.

నేనివి చేయగలనా?

1.	పద్యాలను రాగంతో పాడగలను. పద్యభావాలను చెప్పగలను.	ఔను / కాదు
2.	పద్యాలను ధారాళంగా చదవగలను. సరైన క్రమంలో రాయగలను.	ఔను / కాదు
3.	పద్యాలను చూడకుండా రాయగలను. ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయగలను.	ఔను / కాదు
4.	ఇచ్చిన పదాలు ఉపయోగించి సొంతవాక్యాలు రాయగలను.	ఔను / కాదు
5.	పద్యభావానికి తగిన కథను రాయగలను. కథను పొడిగించి రాయగలను.	ఔను / కాదు

© SCERT not to be republished

సింహం - కుందేలు

ఒక అడవిలో సింహం, జింక, నక్క, కోతి, ఎలుగుబంటి, తోడేలు మొదలైన జంతువులు నివసిస్తూండేవి. వాటిలో సింహం తానే మృగరాజునని చెప్పుకొనేది. గర్వంతో కంటికి కనిపించిన జంతువులను పట్టి చంపి తినేది. దాంతో అడవిలోని జంతువులు క్రమంగా తగ్గిపోసాగాయి.

ఈ విషయాన్ని గమనించిన జంతువులన్నీ ఒకరోజున సమావేశమై ఇలా అనుకున్నాయి. "మనం సింహాన్ని ఎలాగూ ఎదిరించలేము. ప్రతి రోజూ ఒక జంతువును సింహానికి ఆహారంగా పంపితే, మనం కొంతకాలమైనా సుఖంగా బతకవచ్చు. సింహంతో ఒప్పందం చేసుకొందాం," అని అనుకున్నాయి. ఈ విషయం సింహానికి తెలిపాయి. సింహం అందుకు ఒప్పుకొన్నది. ఆనాటినుంచి రోజురోజుకూ ఒక్క జంతువు చొప్పున సింహానికి ఆహారంగా వెళుతున్నాయి.

ఒక రోజు కుందేలు వంతు వచ్చింది. కుందేలు తెలివిగలది. ఉపాయంతో సింహానికి గుణపాఠం చెప్పాలనుకుంది. అది సింహమున్న చోటికి వెళ్తూ, దారిలో ఒక బావిగట్టుమీద కూర్చొని ఆలోచించింది. అనుకోకుండా బావిలోకి చూసింది. బావినీటిలో తన ప్రతిబింబం కనిపించింది. వెంటనే దానికొక ఉపాయం తోచింది. సింహం దగ్గరికి ఆలస్యంగా వచ్చింది.

ఆలస్యంగా వచ్చిన కుందేలును చూసి, "ఎందుకయిందింత ఆలస్యం?" అని సింహం గర్జించింది. అందుకు కుందేలు నిదానంగా ఇలా అంది:

"ఓ మృగరాజా! నేను వచ్చేదారిలో మరో సింహం ఎదురైంది. ఈ అడవికి నేనే రాజును అని నన్ను చంపబోయింది. దాన్ని తప్పించుకొని వచ్చేసరికి ఆలస్యమైంది. నన్ను క్షమించండి," అని వేడుకొంది.

ఈ మాటలు విన్న సింహం కోపంతో, "ఆ సింహం ఎక్కడుందో నాకు చూపించు," అంది. కుందేలు సింహాన్ని బావి దగ్గరికి తీసుకొని వెళ్ళింది. ఆ బావిలోకి చూడమంది. సింహం బావిలోకి తొంగి చూసింది.

ఆ బావినీటిలో సింహానికి దాని ప్రతిబింబం కనిపించింది. దాన్ని చూసి అది మరో సింహం అనుకుంది. ఆవేశంతో దాన్ని చంపడానికి బావిలోకి దూకింది. సింహం పీడ విరగడైంది. కుందేలు తెలివికి జంతువులన్నీ సంతోషించాయి. కుందేలును మెచ్చుకున్నాయి.

© SCERT not to be republished

పదాలు - అర్థాలు

అ

అతిశయిల్లు (క్రి.) = పెరుగుతూఉండటం

అధికం = ఎక్కువ

అద్భుతం = ఆశ్చర్యం కలిగించేది

అనంతరం = తర్వాత

అనర్గళంగా = ఎడతెరిపిలేకుండా, ఆగకుండా మాట్లాడడం

అనుభవించు (క్రి) = సొంతం చేసుకోడం

అపహరించు (క్రి) = దొంగిలించడం

అభినందించు (క్రి) = ఒక మంచిపని చేసినందుకు కాని, ఒక మంచి సందర్భంలో కాని మెచ్చుకోడం

అభిరాముడు = మనోహరమైనవాడు

అలజడి = మనస్సులో బాధ, కలత, గొడవ

అభిమానం = ప్రేమ, గౌరవం

అమాయికంగా = మోసం తెలియని విధంగా

అరయు(క్రి) = చూడడం, తెలుసుకోడం

అర్చన = పూజ

అర్భకుడు = బక్కపలచటివాడు, చేతకానివాడు, పిల్లవాడు

ఆ

ఆచరించు (క్రి) = అమలుచేయడం

ఆడంబరము = డంబం, బింకం

ఆర్తి = ఆతురత

ఆవేశం = కోపం, ఒళ్లు తెలియనికోపం

ఆహ్వానం = పిలుపు

ఇ

ఇల = భూమి

ఉ

ఉల్లాసంగా = సంతోషంగా

ఊ

ఊహ = ఆలోచన

ఋ

ఋణం = అప్పు

ఋషి = ముని

ఏ

ఏక = ఒకటి

ఏకరువు = నిలుపుదల లేకుండా చెప్పడం

ఏరువాక = తొలకరిలో పొలం పనులు మొదలుపెట్టడం

ఒ

ఒప్పందం = కట్టుబాటు, ఒడంబడిక

ఔ

ఔషధం = మందు

క

కంటకం = ముల్లు

కంపం = కదలిక, వణుకు

కజ్జికాయ = ఒకరకమైన తియ్యటి తినుబండారం

కఠోరం = కఠినం

కథానిక = చిన్నకథ

కనకము = బంగారం

కమఠం = తాబేలు

కర్తవ్యం = చేయాల్సినపని

కలప = కట్టె, కర్ర

కల్ల = అబద్ధం, అసత్యం

కలిసిమెలిసి = ఐకమత్యంతో

కుండపోత = కుండముంచినట్లుగా పెద్ద ధారగా పడుతూండటం

కుదురు = కదలకుండా ఉండటం, స్థిరత్వం, నిలకడ

కునుకు = చిన్నపాటి నిద్ర

కొంటెపనులు = చిలిపిపనులు

కొలను = చెరువు

కొలువు = ఉద్యోగం

కోవెల = గుడి

ఖ

ఖగం = పక్షి

ఖరం = గాడిద

ఖుషీ = సంతోషం

© SCERT not to be republished

గ

గరళం = చేదు, విషం

గళం = గొంతు

గార్దభం = గాడిద

గుట్టు = ఇతరులకు తెలియనీయకుండా మనసులోనే దాచుకొనేది

గొడుగు = ఛత్రి

గౌరవం = ఆదరం, అభిమానం, ప్రేమ

ఘ

ఘటం = కుండ

ఘనత = గొప్పతనం

ఘోరం = పెద్ద తప్పు

ఘీంకారం = ఏనుగు అరుపు

చ

చింత = మనసులో దిగులు, విచారం

చిందులు = గంతులు

చిచ్చు = అగ్గి, నిప్పు

చిటారున = చిట్టచివరన

చురుకు = చలాకీతనం, ఉత్సాహం, హుషారు

చూరు = ఇంటిపైకప్పు అంచు వెంబడి భాగం

చెరసాల = ఖైదు, జైలు

జ

జట = జడ

జటాధరుడు = శివుడు

జలం = నీరు

జవదాటు (క్రి) = మీరడం

జాలిపడి = దయతలచి

జౌళి = వస్త్రం

ఝ

ఝరి = నీటిఊట

ఝషం = చేప

త

తథ్యము = తప్పనిది, నిజం

తనువు = ఒళ్ళు, శరీరం

తరువు = చెట్టు

తేట = స్వచ్ఛమైన

తేరు = రథం

ద

దండ = హారం

దప్పిక = దాహం

దర్పణం = అద్దం

దుర్గుణం = చెడ్డగుణం

దుష్టుడు = చెడ్డవాడు

ధ

ధనువు = విల్లు

ధనుస్సు = విల్లు

ధర = భూమి

ధీరుడు = ధైర్యం కలవాడు

ధూపం = పూజా విధానంలో భాగంగా చేసే ఉపచారంలో అగరువత్తుల లేదా సాంబ్రాణి పొగ వేయడం

న

నగరము = పట్టణం

నచ్చు (క్రి) = ఇష్టం కలగడం

నమస్కారం = దండం

నవజీవనం = కొత్తజీవితం

నర్తన = నటించడం

నిర్బంధం = కట్టివేయడం

నిర్భయం = భయంలేకపోవడం

నిదానం = మెల్లన

నివాసస్థలం = ఉండేచోటు

నేస్తం = స్నేహం; స్నేహితుడు; స్నేహితురాలు

ప

పథం = తోవ, దారి, మార్గం

పరవశించు (క్రి) = మైమరచు

పట్టాభిషేకం = రాజును గద్దెపైన కూర్చోబెట్టే తంతు లేదా ఉత్సవం

ప్రజారంజకంగా = ప్రజలకు నచ్చేవిధంగా, ప్రజలకు సుఖం కలిగేట్లుగా

ప్రసాదించు (క్రి) = దయతో ఇయ్యడం

© SCERT not to be republished

పాన్పు = పడక

పిచ్చాపాటీ = కబుర్లు చెప్పుకోడం

పింఛం = నెమలిపురి

పిన్నలు = చిన్నవాళ్ళు

ప్రీతి = ఇష్టం, ప్రేమ

పూరిగుడిసె = గడ్డిపాక

పేడ = పెండ

ఫ

ఫలం = పండు

బ

బంక = జిగురు

బృందగానం = జట్టుగాపాడటం, కొందరు కలిసి పాడటం

బహుమానం = కానుక, ఇనాము

బువ్వ = అన్నం

భ

భవనం = ఇల్లు, మేడ

భాగ్యం = డబ్బు, ధనం, సంపద

భిన్నము = వివిధము, వేరువేరు

భూషణం = అలంకారం

భౌతికం = శారీరకం, శరీరసంబంధం

మ

మధురమైన = తియ్యనైన

మనుజుడు = మనిషి, మానవుడు

మనీష = తెలివి, ప్రజ్ఞ

మర్కటం = కోతి

మర్దన = రుద్దడం

మహి = భూమి

మహిమ = గొప్పతనం

మానసము = మనస్సు

మార్గం = తోవ, దారి

మిథునం = జంట, భార్యాభర్తలు

ముగింపు = చివర, పూర్తి

మేఖల = ఒడ్డాణం

మేఘం = మబ్బు

మోజు = ఇష్టం

మౌనము = మాట్లాడకుండా ఉండటం, ఖామోషీ

య

యశస్సు = కీర్తి

యాగం = యజ్ఞం

యాతన = కష్టం, ఇబ్బంది

యానం = ప్రయాణం

ర

రక్షణ = కాపాడటం

రాగము = అనురాగము, సంగీతరాగం

రాక్షసులు = దేవతల శత్రువులు, క్రూరులు

ల

లచ్చి = లక్ష్మి

లవణం = ఉప్పు, నమక్

లాలస = కోరిక

లెస్స = మంచి

లొట్టలు = చప్పరిస్తూ నాలికతో చేసే చప్పుళ్ళు

వ

వడి = వేగం

వధువు = పెళ్లికుమార్తె

వనవాసం = అడవిలో నివసించుట

వరహా = పూర్వకాలంలో వాడుకలో ఉన్న ఒక నాణెం

వర్ధనం = పెంచడం, వృద్ధి చేయడం; పెరగడం

వర్షం = వాన

వర్గీకరణ = వేరుచేయడం, రకాల వారీగా విడదీయడం

వానరులు = కోతులు

వారధి = వంతెన

వ్యాధి = రోగం

విచిత్రం = ఆశ్చర్యం

విచ్చిన = వికసించిన

విద్యాభ్యాసం = చదువునేర్చుకొనుట

© SCERT not to be republished

విశ్వద = ప్రపంచాన్ని ఇచ్చిన

విశ్వము = ప్రపంచం

వీథి = దారి

వేగపడక (క్రి) = తొందరపడక

వేము = వేపాకు, వేపచెట్టు, వేపచెట్టుకు సంబంధించినది

శ

శిథిలమైన = పాడైపోయిన

శిరస్సు = తల

శైలం = కొండ

శోకం = ఏడుపు, దుఃఖం

శౌర్యం = వీరత్వం, పరాక్రమం

స

సందడి = అల్లరి, గొడవ

సంబరం = సంతోషం

సంహరించు (క్రి) = చంపు

సజ్జనుడు = మంచివాడు

సమకూరు (క్రి) = లభించడం, దొరకడం

సమయస్ఫూర్తి = సమయానికి తగిన ఆలోచన (రావడం)

సమర్పణ = ఇచ్చుకోడం

సల్ది = చద్ది (అన్నం)

సహనం = ఓర్పు

సాగరం = సముద్రం

సాధన = విడవకుండాచేసే ప్రయత్నం

స్వార్థం = తన మేలు మాత్రమే చూసుకొనే గుణం

సుగుణం = మంచిగుణం

సుమతి = మంచిబుద్ధిగలవాడు

సురగంగ = దేవలోకపునదుల్లో ముఖ్యమయినది

సురలు = దేవతలు

స్వేచ్ఛ = తన మనసుకు తోచినది, తాను కోరినది; కోరినదిచేసే హక్కు లేదా అవకాశం

స్నేహితుడు = మిత్రుడు

సొగసు = అందం

హ

హఠాత్తుగా = అనుకోని విధంగా

హరివిల్లు = ఇంద్రధనుస్సు

హిమం = మంచు

క్ష

క్షమించు (క్రి) = మన్నించడం, తప్పుచేసిన వ్యక్తిని శిక్షించకుండా వదిలి వేయడం

© SCERT not to be republished